

Hak arama yöntemi

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Bence son günlerde üstünde uzun uzun durulması, düşünülmesi gereken iki 'olay' var. Galiba ikisine de yalnızca Radikal sahip çıktı.

İlki, Boray Uras'ın trafik anarşisini ve terörünü kınamak ve bir şeyler yapılmasını

sağlamak için insanüstü bir gayretle Ankara'ya yürümesi. Öteki, Perihan Mağden'in izlediği, cep telefonlarının iletişim ağını kurmak için gerekli olan 'baz istasyonu' sorunu. Trafik her yıl binlerce insanı yok ediyor. Baz istasyonları, çevreye yaydığı radyasyonla kanserojen etki yaratıyor ve o da binlerce insanın zararına yol açıyor.

Ben, bu iki sorun ve onların çevresinde gelişen 'hak arayışı' kavramı ve yöntemi üstünde duralım diyorum.

Türkiye'de herkes ve hepimiz 'büyük' ya da makro politikayla uğraşıyoruz. Büyük politika da devlet ve parlamento arasında sıkışıp kalmış partiler siyasetinden başka bir şey değil.

Eğer siyaset gerçekten siyaset olsaydı bunu yanlış saymamak gerekirdi. Siyaset toplumsal yapının

istemlerini kendisinde toplayabilseydi ve o yoldan oluşsaydı, yasama o beklentilerin arkasında yer alan dönüşüm gereğini fark etseydi 'doğru' bir yapı kurulmuş olacaktı. Oysa bunun böyle olmadığı belli. Üstelik, Türkiye'deki 'devlet ve ideoloji'nin bu belirttiğim dokuyu içermeyen farklı bir gelenekten türediği çok açık. O zaman, devlet eksenli bir siyaset tartışması toplumun kendi eksenini etrafında dönmesinden başka bir anlama gelmiyor.

Öte yanda, sokakta yaşanan bir hayat var. Günün birinde bir kibrit birikmiş sorunun patlamasına yol açıyor. Ondan sonra basın işi bir yanından kavriyor, birileri ortaya çıkıp bir tepki gösteriyor. Kiminden sonuç alınıyor kiminden alınamıyor. Ama tümünde ortak bir yan var. İnsanlar mevcut ve yakındıkları durumun değiştirilmesi için 'devletten' talepte bulunuyorlar. Bu, eskiden sadece dilekçe verilerek yapılıyordu. Şimdi kitlesel ya da bireysel eylemlerle gerçekleştiriliyor ve iş biraz karışıyor.

Dikkat edilirse, talep daima 'soyut' ve nerede olduğu bilinmeyen bir devlete yönlendiriliyor. Bu bir yere kadar doğal ve kaçınılmaz. Gene de bir algılama eksiği var ortada. Talebin devlete dönük olması, yurttaşla, 'sivil toplum'la devlet arasında kurumların olmadığı anlamına

geliyor, öncelikle. Bu yanıyla da, 'politik toplum', yani en geniş anlamıyla siyaset diyelim, devre dışı bırakılmış oluyor. Eylemlerde siyasete dönük bir tavır yok, eylemlerde siyasetçi yok. Çünkü, siyasetçinin yerel bilinci ve duyarlılığı yok. Siyaset ve siyasetçi, bulunduğu noktaya, toplumdan kopuk bir mekanizmanın sonucunda gelmiş. O zaman, Şerif Mardin'in vaktiyle söylediği gibi toplum sadece 'büyük yapılar'dan oluşuyor. Arada 'küçük yapılar', 'taşiyıcı yapılar' bulunmuyor. Yurttaş, doğrudan devletle çatışmak zorunda kalıyor.

Fakat, hepsinden vahimi var. Bu eylemlerin birçoğunun, Boray Uras örneğinde olduğu gibi, yurttaşın kendisini devletle özdeşleştirerek yapılması. 'Devletimiz' mantığı içinde, Atatürkçülük çağrılıyla girilen bir hak arayışı temelinden yanlıştır. Çünkü, o durumda, kişiler hakkı kendileri için değil neredeyse devlet için arıyor, hak aramanın öznesi olarak kendilerini değil devleti görüyor, 'benim hakkımı ancak devlet arayabilir' mantığına sürükleniyor. Ayrışmanın gerektiği noktada yeniden birleşme, hatta teslimiyet başlıyor.

Oysa, 'hak verilmez alınır' lafından öğrenecek hâlâ çok şey var. Bu, yurttaşlık, sivillik ve hak konusunda da öğrenecek çok şeyimiz var demektir.